

14 Σεπτεμβρίου 1814

Η Φιλική Εταιρεία

Ο Νικόλαος Σκουφάς γεννήθηκε στο Κομπότι της Άρτας, το 1779. Ο Εμμανουήλ Ξάνθος γεννήθηκε στην Πάτμο, το 1772. Ο Αθανάσιος Τσακάλωφ γεννήθηκε στα Γιάννενα, το 1788. Στα 1814, βρέθηκαν στην Οδησό όπου συναντήθηκαν τυχαία. Συνωμότες με πείρα κι οι τρεις, ένισαν εύκολα ποια φλόγα τους ένωνε. Άνοιξαν τα χαρτιά τους. Η προοπτική μιας ελεύθερης Ελλάδας τους συνεπήρε. Ήταν 14 Σεπτεμβρίου 1814, όταν αποφάσισαν να ιδρύσουν μια νέα μυστική επαναστατική οργάνωση: Τη Φιλική Εταιρεία. Έφτιαξαν συνθηματική γραφή, συμφώνησαν συνθηματικά σημεία αναγνώρισης των μελών, καθόρισαν το τελετουργικό της μύησης και τους τρεις όρκους της οργάνωσης και χώρισαν τα μέλη που ΘΑ αποκτούσε, σε κατηγορίες: Αδελφοποιητοί ή βλάμηδες τα απλά αγράμματα μέλη. Συστημένοι οι εγγράμματοι. Ιερείς εκείνοι που θα είχαν δικαίωμα κατήχησης και μύησης νέων μελών. Ποιμένες οι πιο πάνω. Από το 1820, ο Αλέξανδρος Υψηλάντης καθιέρωσε άλλα δυο σκαλοπάτια: Τους αφιερωμένους και τους αρχηγούς των αφιερωμένων. Πάνω από όλους, ήταν η Ανωτάτη Αρχή που την αποτελούσαν οι Μεγάλοι Ιερείς των Ελευσινίων.

Στα νέα μέλη, οι απαντήσεις που δίνονταν, ήταν πολύ συγκεκριμένες. Τι καθεστώς θα ίσχυε, μετά την επανάσταση; Μια κοινωνία ισότητας και δικαιοσύνης. Ποιοι θα κυβερνούσαν; Οι ικανοί. Ποιοι ήταν οι μεγάλοι ιερείς; Απαγορευόταν να πουν, αλλά όλο και τους ξέφευγαν μισόλογα και ονόματα, όπως κόμης Καποδίστριας ή τσάρος Αλέξανδρος Α'. Που, βέβαια, δεν είχαν ιδέα πως ήταν αρχηγοί οργάνωσης.

Τα επόμενα τρία χρόνια αποδείχτηκαν πολύ δύσκολα. Στα 1816, τα μέλη της Φιλικής Εταιρείας μόλις έφταναν τα είκοσι. Στα 1817, ανέβηκαν στα 42. Οι τρεις ιδρυτές αποφάσισαν να προχωρήσουν σε έρευνα με το ερώτημα, αν ο λαός είχε ωριμάσει για μια επανάσταση. Τον Ιούλιο του 1818, πέθανε ο ενθουσιώδης Νικόλαος Σκουφάς αλλά ένα ευτυχές γεγονός απάλυνε την απώλεια: Ο μνημένος Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος προσπάθησε να ψαρέψει έναν παλαβό αρχιμανδρίτη, τον Γρηγόριο Δικαίο ή Παπαφλέσσα. Ο παπάς έκανε για λίγο τον χαζό, να δει πού το πήγαινε ο συνομιλητής του. Όταν κατάλαβε, τον άρπαξε από τον λαιμό και τον ανάγκασε να του πει ό,τι ήξερε. Βρήκε τους αρχηγούς και

μπήκε στην Ανωτάτη Αρχή με το «έτσι θέλω».

Ο Αθανάσιος Τσακάλωφ και ο Εμμανουήλ Ξάνθος έζησαν να δουν την Ελλάδα ελεύθερη αλλ' όχι και τα μέρη, όπου γεννήθηκαν. Πέθαναν, το 1851 ο πρώτος και το 1852 ο δεύτερος. Μόνο η Άρτα, ιδιαίτερη πατρίδα του τρίτου της παρέας, ήταν ελεύθερη. Αλλά κι ο Σκουφάς είχε πεθάνει πολύ νωρίς για να το δει.

1262: Ο Αλφόνσο Ι΄ της Καστίλης κυριεύει το Κάδιξ, πραγματοποιώντας ένα μεγάλο βήμα προς την ένωση των ισπανικών κρατιδίων, που ολοκληρώθηκε δύο αιώνες αργότερα.

1791: Ολοκληρώνεται η ψήφιση του πρώτου συντάγματος της γαλλικής επανάστασης. Ίσχυσε έναν μόλις χρόνο, καθώς μετά ανακηρύχθηκε η Δημοκρατία.

1812: Ο Ναπολέων εισβάλλει στην Μόσχα και στη συνέχεια οι Ρώσοι βάζουν φωτιά στην πόλη. Καιγόταν μέχρι τις 19 Σεπτεμβρίου και το μεγαλύτερο μέρος της καταστράφηκε.

1829: Με την υπογραφή της συνθήκης της Αδριανούπολης, λήγει ένας ακόμη ρωσοτουρκικός πόλεμος. Ο τσάρος Νικόλαος Α΄ κερδίζει εδάφη νότια του Καυκάσου.

1922: Παραιτείται οριστικά (υπέρ του γιου του Γεωργίου Β΄) ο Κωνσταντίνος Α΄ που ήταν στον θρόνο κατά την περίοδο 1913 - 17 και 1920 - 22. Κήρυξε την χώρα ουδέτερη στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, κάτι που οδήγησε τις Δυτικές Συμμαχίες και τους Έλληνες αντιπάλους του στην απομάκρυνσή του το 1917. Έχασε τον θρόνο για δεύτερη φορά, μετά τη μικρασιατική καταστροφή και την επανάσταση των Πλαστήρα - Γονατά.

1956: Γεννιέται ο Κώστας Καραμανλής, πρωθυπουργός της Ελλάδας από τον Μάρτιο του 2004 ως τον Οκτώβριο του 2009.

1994: Ο υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ, Σιμόν Πέρες, και ο πρόεδρος της PLO, Γιασέρ Αραφάτ, υπογράφουν διακήρυξη που είχε σκοπό να «ξεμπλοκάρει» μια βοήθεια 2,5 δισ. δολαρίων προς τα αυτόνομα εδάφη της Παλαιστίνης.

1999: Σκοτώνονται ο υπουργός αναπληρωτής Εξωτερικών, Γιάννος Κρανιδιώτης, ο γιος του Νικόλας, δύο δημοσιογράφοι, ένας κάμεραμαν και δύο μέλη της διπλωματικής αποστολής, όταν το πρωθυπουργικό «Φάλκον» που τους μετέφερε, χάνει απότομα χιλιάδες πόδια ύψος περιστρεφόμενο πάνω από το αεροδρόμιο του Βουκουρεστίου. Οι κυβερνήτες κατάφεραν τελικά να το ισορροπήσουν.

2003: Το 56% των Σουηδών λέει «όχι» στο ευρώ, σε δημοψήφισμα που διεξήχθη μόλις

τέσσερις μετά την δολοφονία της Άννα Λιντ, υπουργού Εξωτερικών της Σουηδίας και υπέρμαχου της ένταξης της χώρας στην ζώνη του ευρώ.

Η 14^η Σεπτεμβρίου στον πολιτισμό

14 Σεπτεμβρίου 1321

Ο Δάντης

Ο Αλιγκέρο Αλιγκέρι ανήκε σε παλιά αλλά ξεπεσμένη αριστοκρατική οικογένεια της Φλωρεντίας. Στα 1265, η γυναίκα του, Μπέλα, του γέννησε γιο. Τον έβγαλαν Ντουράντε. Ο ίδιος το σμίκρυνε σε Ντάντε. Δάντης για τους Έλληνες. Στα εννιά του, την Πρωτομαγιά του 1274, ήταν καλεσμένος στο σπίτι του άρχοντα Φόλκο Πορτινάρι. Δεν είχα μάτια παρά μόνο για την κόρη του οικοδεσπότη, την επίσης εννιάχρονη Βεατρίκη. Την είδε ντυμένη στα κόκκινα, πανέμορφη, σεμνή, αξιαγάπητη. Την ερωτεύτηκε. Έγινε η αθέατη σκιά της. «Μόνο για να την θαυμάζει». Όμως, οι δρόμοι τους χώρισαν.

Στα 1283, 19χρονος πια, περπατούσε στον δρόμο όταν ένωσε πως κάποιος τον κοιτάζε. Στράφηκε και είδε δυο κυρίες να περπατούν έχοντας ανάμεσά τους μια πανώρια δεσποινίδα. Ήταν η Βεατρίκη, ντυμένη στα λευκά. Και τον χαιρέτησε! Κλείστηκε στο δωμάτιό του τρισευτυχισμένος κι άρχισε να γράφει το πρώτο σονέτο. Το τελευταίο γράφτηκε εννιά χρόνια αργότερα, στα 1292, και όλα μαζί αποτέλεσαν τη συλλογή «Νέα Ζωή» (La Vita Nuova). Και πάλι χάθηκαν. Στα 1298, η Βεατρίκη παντρεύτηκε ένα πλούσιο τραπεζίτη. Τον επόμενο χρόνο (1299), πέθανε. Ο Δάντης την έκλαψε. Και ήταν η πρώτη

φορά που ανέφερε το όνομά της σε ποίημά του. Βρήκε εφήμερη παρηγοριά στις αγκαλιές της Πιέτρα, της Παργκολέτα, της Λιζέτα και της άγνωστης «ευγενικής κυρίας». Στα 26 του, παντρεύτηκε την Γκέμα Ντονάτι. Θα αποκτούσε πολλά παιδιά και περισσότερους μπελάδες.

Εκείνος που είχε βάλει τον Δάντη στους πολιτικούς κύκλους της Φλωρεντίας ήταν ο φίλος του, Καβαλκάντι. Ανήκε στους Γουέλφους (ομάδα που μαχόταν για ενωμένη Ιταλία υπό τον πάπα). Όταν διασπάστηκαν σε Λευκούς και Μαύρους, ο Δάντης προσχώρησε στους Λευκούς. Στα 1300, ήταν μέλος του κοινοτικού συμβουλίου. Ο από την γυναίκα του συγγενής, Κόρσο Ντονάτι, επιχείρησε να πάρει την εξουσία με πραξικόπημα, ως αρχηγός των Μαύρων. Απέτυχε. Εξορίστηκε. Επανήλθε στα 1301, επικεφαλής στρατού. Οι Λευκοί ανατράπηκαν. Ο Δάντης κι άλλοι δεκαπέντε εξορίστηκαν (1302). Ο Δάντης προσέφυγε στον πάπα Βονιφάτιο Η' (1303). Έκπληκτος, αντιλήφθηκε ότι ο πάπας δεν ενδιαφερόταν για ενωμένη Ιταλία.

Κάθισε και έγραψε σε άψογα λατινικά την πραγματεία του «De Monarchia» (Περί Μοναρχίας). Σ' αυτήν, υποστήριξε ότι πρέπει να εγκαθιδρυθεί μια παγκόσμια μοναρχία ώστε να επιβληθεί παγκόσμια ειρήνη, όπως ακριβώς τάξη και ασφάλεια επικρατεί στους ουρανούς. Με μονάρχη τον αυτοκράτορα της Γερμανίας. Ο ίδιος κατέληξε στην Βερόνα, φιλοξενούμενος του εκεί μονάρχη Καν Γκράντε ντε λα Σκάλα (1316). Εκεί τελείωσε το έργο του «Θεία Κωμωδία», το αριστούργημά του, με το οποίο ουσιαστικά η Ιταλία απέκτησε την «ιταλική γλώσσα» που αντικατέστησε τα λατινικά των λογίων.

Η «Θεία Κωμωδία» είναι χωρισμένη σε τρία μέρη (Κόλαση, Καθαρτήριο, Παράδεισος): Με οδηγό αρχικά τον αρχαίο ποιητή, Βιργίλιο, και, στη συνέχεια, την παλιά αγαπημένη του Βεατρίκη, ο Δάντης ξαναγείται στην κόλαση όπου συναντά όλους τους κακούς της γης, στο καθαρτήριο όπου οι προορισμένοι για τον παράδεισο αλλά όχι απόλυτα σωστοί περνούν τα βασανιστήρια που θα τους απαλλάξουν από τις αμαρτίες τους και στον παράδεισο όπου συναντά τους άγιους και τους μεγάλους διανοητές. Το ποίημα χαρακτηρίζεται «πλήρες μεγαλείου και ύψους, διανθισμένο με χαριτωμένα ή τρομακτικά επεισόδια και συναρπαστικές εικόνες, αριστούργημα ύψους».

Στα 1319, ο Δάντης έφυγε από την Βερόνα και πήγε στην Ραβέννα, φιλοξενούμενος του κόμη Γκουίντο ντα Πολέντα. Πέθανε εκεί στις 14 Σεπτεμβρίου 1321, σε ηλικία 56 χρόνων. Η Φλωρεντία που τον έδιωξε, ζήτησε να τον θάψει στην περίφημη Σάντα Μαρία ντελ Φιόρε (Santa Maria del Fiore, Παναγία των Λουλουδιών). Ο τάφος του όμως βρίσκεται στη Ραβέννα.

1741: Μετά από αδιάκοπη εργασία 23 ημερών, ο Τζορτζ Φρέντερικ Χέντελ ολοκληρώνει το ορατόριο του «Μεσσίας».

1822: Ο αιγυπτιολόγος Σαμπολιόν ανακαλύπτει το κλειδί των ιερογλυφικών που οδήγησε στην ανάγνωσή τους.

1851: Πεθαίνει ο Αμερικανός μυθιστοριογράφος, Τζέιμς Φένιμορ Κούπερ, διάσημος για τις περιπετειώδεις ιστορίες του όπως ο γνωστός «Τελευταίος των Μοϊκανών». Είχε γεννηθεί στις 15 Σεπτεμβρίου 1789.

1927: Σκοτώνεται σε τροχάιο στη Νίκαια της Γαλλίας, η Αμερικανίδα χορεύτρια του μπαλέτου, Ισιδώρα Ντάνκαν. Τη στραγγάλισε το φουλάρι της το οποίο πιάστηκε σε μια από τις ρόδες του αυτοκινήτου της.

1938: Κάνει την παρθενική του πτήση το γερμανικό πηδαλιοχούμενο LZ130 Γκραφ Ζέπελιν, παρόμοιο με τα Χίντεμπουργκ.

1939: Παρ' όλο που τα πειράματα για τα πρώτα αεροσκάφη γίνονταν από το 1900, το πρώτο επιτυχημένο ελικόπτερο, το VS-300 του Ιγκόρ Σικόρσκι, κάνει την παρθενική του πτήση.

1959: Το «Λούνα 2» της Σοβιετικής Ένωσης γίνεται το πρώτο διαστημόπλοιο που προσεδαφίστηκε στην Σελήνη.

1982: Πεθαίνει στο νοσοκομείο, θύμα τροχαίου που είχε γίνει την προηγούμενη μέρα, η πριγκίπισσα Γκρέις του Μονακό, Αμερικανίδα πρώην ηθοποιός (Γκρέις Κέλι). Έπαιξε σε πολλές ταινίες, μεταξύ των οποίων το «Χάι Νουν» και η «Υψηλή Κοινωνία».

2001: Μετά από μακροχρόνια ταλαιπωρία της υγείας του, πεθαίνει στα 70 του χρόνια ο λαϊκός τραγουδιστής Στέλιος Καζαντζίδης. Είχε γεννηθεί στις 29 Αυγούστου 1931

2005: Ανακοινώνεται η ανακάλυψη τμήματος προϊστορικής πόλης στην Άνδρο.

2014: Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, η εθνική Ελλάδας νεανίδων στην υδατοσφαίριση αναδεικνύεται πρωταθλήτρια Ευρώπης, νικώντας στον τελικό 7 – 6 την γηπεδούχο Ιταλία.

2022: Στα 96 της χρόνια, πεθαίνει η σπουδαία, διεθνούς φήμης, ηθοποιός Ειρήνη Παπά. Είχε γεννηθεί ως Ειρήνη Λελέκου στις 3 Σεπτεμβρίου του 1926.